

A handbook for personal preparedness and safety
during flood, storm, and mudslide

การเตรียมตัวและปฏิบัติตนเมื่อเกิด

อุทกภัย ภัย วาตภัย

และโคลนถล่ม

แผนงานการบริหารจัดการและบรรเทาอุทกภัย(FMMP) สำนักงาน
เลขาธิการคณะกรรมการแม่น้ำโขง ช่วยในการป้องกันและบรรเทาความทุกข์
ยากของประชาชนและเสียหายทางเศรษฐกิจ รวมทั้งรักษาผลประโยชน์
ทางสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากอุทกภัย แผนงานดังกล่าวประกอบไปด้วย
5 แผนงานย่อย ดังต่อไปนี้

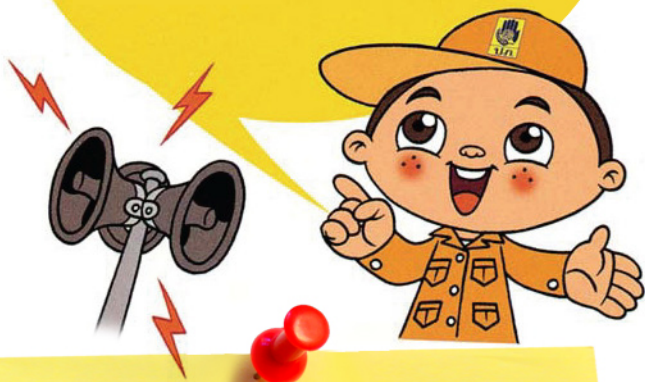
1. การจัดตั้งศูนย์บริหารจัดการและบรรเทาอุทกภัยระดับภูมิภาค
2. มาตรการด้านสิ่งก่อสร้างและการใช้วัสดุที่ทนทานต่อสภาวะน้ำท่วม
3. การสนับสนุนความร่วมมือข้ามผ่านแดนเพื่อแก้ปัญหามลพิษ
4. การเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการอุทกภัยในสภาวะฉุกเฉิน
5. การบริหารจัดการที่ดิน

ในส่วนของแผนงานย่อยที่ 4: การเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการอุทกภัยใน
สภาวะฉุกเฉิน ภายใต้แผนงานบริหารจัดการและบรรเทาอุทกภัยของสำนักงานเลขาธิการ
คณะกรรมการแม่น้ำโขงนั้น ได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการจากศูนย์เตรียมความพร้อม
ป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย(ADPC) และการสนับสนุนงบประมาณจากจากรัฐบาล
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ผ่านทางสำนักงานความร่วมมือด้านวิชาการของเยอรมัน
(GTZ) แผนงานดัง กล่าวให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อม และเพิ่มขีดความ
สามารถในการบริหารจัดการอุทกภัยในสภาวะฉุกเฉินในกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขง 4
ประเทศได้แก่ กัมพูชา ไทย ลาวและเวียดนาม ผ่านกิจกรรมที่มุ่งเน้นในการสร้าง
ศักยภาพ การแลกเปลี่ยนความรู้และการจัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกทั้งในระดับจังหวัด
อำเภอและชุมชน

แผนงานดังกล่าวสำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความร่วมมือจากประเทศสมาชิกผ่านคณะกรรมการ
แม่น้ำโขงและสำนักงานบริหารจัดการภัยพิบัติแห่งชาติ ตลอดจนหน่วยงาน
ต่างๆที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

สายด่วนประจำบ้าน

เหตุด่วน เหตุร้าย	191
เหตุเพลิงไหม้	199
สายด่วนสาธารณสุข	1784
พยากรณ์อากาศ	1182
ศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์	1555
ตำรวจทางหลวง	1193

ชื่อ

ที่อยู่

เบอร์ติดต่อ

ติดตามข้อมูลข่าวสารได้จาก

- » ประกาศของกรมอุตุนิยมวิทยา
- ทางสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง
- สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย
- » หอกระจายข่าวภายในหมู่บ้าน

โทรตรวจสอบ กับนักพยากรณ์อากาศ
กรมอุตุนิยมวิทยา ที่หมายเลขโทรศัพท์ 0-2398-9830,
0-2399-4012-4

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2551 จำนวน 100,000 เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2553 จำนวน 100,000 เล่ม

การเตรียมตัวและปฏิบัติตนเมื่อเกิด อุทกภัย วาตภัย และโคลนถล่ม

ภัยทางธรรมชาติ

เป็นปรากฏการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อมอันมีสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

สำหรับประเทศไทยภัยทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นเป็นประจำ และมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน คือ อุทกภัย วาตภัย และภัยที่เกิดจากแผ่นดินถล่มหรือโคลนถล่ม ดังนั้น การให้ความรู้เรื่องภัยและการเตรียมการป้องกันจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น

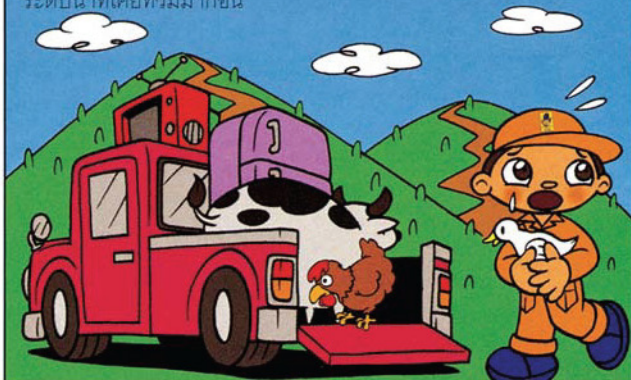
อุทกภัย (Flood)

ก่อนเกิดอุทกภัย การปฏิบัติดังนี้

1. เชื้อเพลิงค่าเตือน อย่างเคร่งครัดและติดตามรายงานของทางราชการอย่างต่อเนื่อง

2.เคลื่อนย้ายคน สัตว์เลี้ยง และสิ่งของ ไปอยู่ในที่สูงให้พ้น
ระดับน้ำที่เคยท่วมมาก่อน

3.ทำคันดินหรือกำแพงกันน้ำโดยรอบ และเตรียมกระสอบ
ใส่ดินหรือทราย เพื่อเสริมคันดินที่กันน้ำให้สูงขึ้น

4. ควรเตรียมเรือไม้ เรือยาง หรือแพไม้ เพื่อใช้เป็นพาหนะในขณะน้ำท่วมเป็นเวลานาน

5. เตรียมอาหารกระป๋อง หรืออาหารสำรองไว้ กรณีที่การช่วยเหลือจากทางมายังเข้าไม่ถึง

การเตรียมตัวและปฏิบัติตน เมื่อเกิด อุทกภัย

6.เตรียมน้ำดื่ม เก็บไว้ในขวดและภาชนะที่ปิดแน่น เพราะน้ำประปาอาจจะหยุดชะงักเป็นเวลานาน

7.เตรียมยาแก้พิษ จากการกัดต่อยของแมงป่อง ตะขาบ งู และสัตว์อื่น

8.เตรียมวิทยุที่ใช้ถ่านไฟฉาย เพื่อไว้ติดตามฟังรายงานข่าว
ลักษณะอากาศจากกรมอุตุนิยมวิทยา

9.เตรียมไฟฉาย ถ่านไฟฉาย และเทียนไข เพื่อไว้ใช้
เมื่อไฟฟ้าดับ

ขณะเกิดอุทกภัย

ควรตั้งสติให้มั่นคง อย่าตื่นกลัวหรือตกใจ ควรเตรียมพร้อมที่จะเผชิญเหตุการณ์ด้วยความสุขุม รอบคอบ และควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ตัดสะพานไฟ และปิดแก๊สท่งต้มให้เรียบร้อย

2. จงอยู่ในอาคารที่แข็งแรง และอยู่ในที่สูง พื้นระดับน้ำ
ที่เคยท่วมมาก่อน

3.จงทำร่างกายให้อบอุ่นอยู่เสมอ

4.ไม่ควรขับขี่ยานพาหนะ ฝ่าลงไปในกระแสน้ำหลาก

5.ไม่ควรเล่นน้ำหรือว่ายน้ำเล่น ในขณะน้ำท่วม

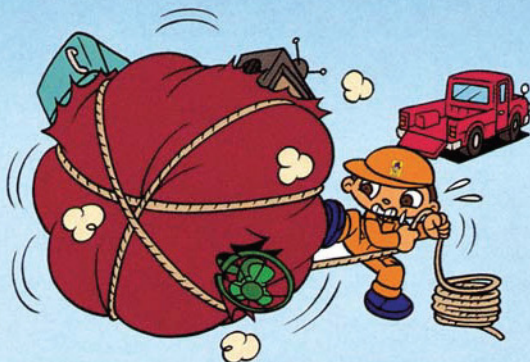
6.ระวางสัตว์มีพิษกัดต่อย ซึ่งหนีน้ำท่วมขึ้นมายู่บนบ้านและ
หลังคาเรือน เช่น งู แมงป่อง ตะขาบ เป็นต้น

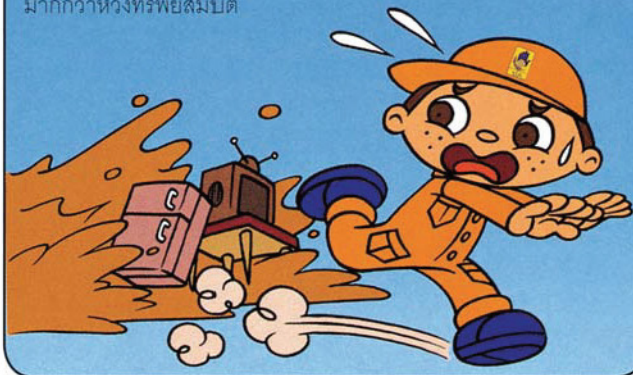
7.ติดตามเหตุการณ์อย่างใกล้ชิด เช่น สังเกตลมฟ้าอากาศ และติดตามคำเตือนเกี่ยวกับ ลักษณะอากาศจากกรมอุตุนิยมวิทยา

8.เตรียมพร้อมที่จะอพยพไปในที่ปลอดภัย
เมื่อสถานการณ์จนตัว หรือปฏิบัติตามคำแนะนำของทางราชการ

9. เมื่อจวนตัวให้คำนึงถึงความปลอดภัยของชีวิต
มากกว่าทรัพย์สินสมบัติ

หลังเกิดอุทกภัย

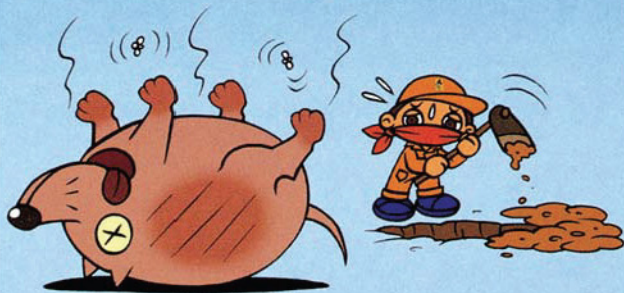
เมื่อระดับน้ำลดลงจนเป็นปกติ การบูรณะซ่อมแซมสิ่งต่าง ๆ
จะต้องเริ่มต้นทันที และควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. รื้อเก็บกวาดสิ่งปรักหักพัง และทำความสะอาด
ซ่อมแซมบ้านเรือน ถนน และสิ่งสาธารณประโยชน์ให้กลับสู่สภาพ
ปกติโดยเร็ว

2. ภายหลังน้ำท่วมจะมีซากสัตว์ตาย ปรากฏในที่ต่างๆ ซึ่ง
จะต้องจัดการเก็บฝังโดยเร็ว สัตว์ที่มีชีวิตอยู่ซึ่งอดอาหารเป็นเวลานาน
ให้รีบให้อาหารและนำกลับคืนให้เจ้าของ

3. หลังเกิดอุทกภัย อาจเกิดโรคระบาด

ต้องดูแลสุขภาพ แวดล้อมและระวังรักษาสุขภาพของตนเอง และ
ครอบครัว ดื่มน้ำ สะอาดและรับประทานอาหารที่ร้อนและสุกใหม่ๆ

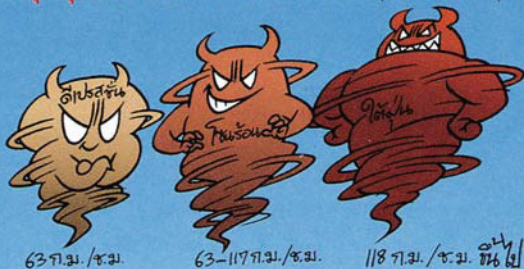
วาทภัย (Windstorm)

วาทภัยหมายถึง ภัยที่เกิดขึ้นจากพายุลมแรง

จนทำให้เกิดความเสียหายแก่อาคารบ้านเรือน ต้นไม้ และสิ่งก่อสร้าง
สำหรับในประเทศไทยวาทภัยหรือพายุลมแรงมีสาเหตุมาจาก ปรากฏ
การณ์ทางธรรมชาติ คือ

1. พายุหมุนเขตร้อน ได้แก่ ดีเปรสชัน พายุโซนร้อน พายุไต้ฝุ่น

2. พายุฤดูร้อน ส่วนมากจะเกิดระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน โดยพายุฤดูร้อนจะเกิดในช่วงที่มีลักษณะอากาศร้อนอบอ้าวติดต่อกันหลายวัน แล้วมีกระแสอากาศเย็นจากความกดอากาศสูงในประเทศจีนพัดมาปะทะกัน

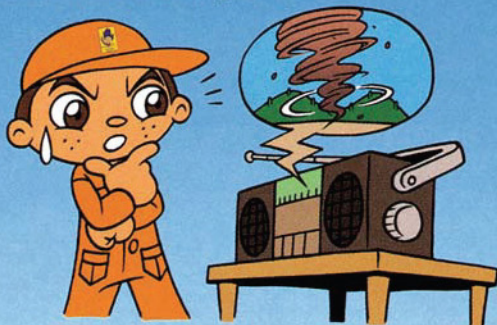

3. ลมงว (เทอร์นาโด) เป็นพายุหมุนรุนแรงมีขนาดเล็กมองดูคล้ายกับวงช้างจากใต้เมฆเย็นลงมา

ก่อนเกิดวาทภัย

1. ติดตามข่าวอากาศอยู่เสมอ เมื่อได้รับคำเตือนและข้อปฏิบัติ
ในเรื่องพายุหมุนเขตร้อน ควรปฏิบัติตามทันที

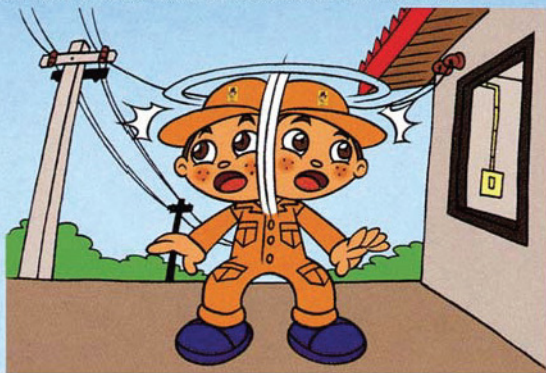
2. เตรียมวิทยุและอุปกรณ์สื่อสาร ชนิดใช้ถ่านแบตเตอรี่
เพื่อติดตามข่าวในกรณีที่ไฟฟ้าขัดข้อง

3. ตัดกิ่งไม้ หรือริดกิ่งไม้ที่อาจหักได้ หากมีลมพายุ
โดยเฉพาะกิ่งที่จะหักมาทับบ้าน สายไฟฟ้า

4. ตรวจสอบและสายไฟฟ้าทั้งในและนอกบริเวณบ้าน
ให้เรียบร้อย ถ้าไม่แข็งแรงให้ยึดเหนี่ยวเสาไฟฟ้าให้มั่นคง

ขณะเกิดวาทภัย

1. พักในอาคารที่มั่นคงตลอดเวลา ขณะเกิดวาทภัย

อย่าออกมาในที่โล่งแจ้ง เพราะต้นไม้และกิ่งไม้อาจหักโค่นลงมาทับได้ รวมทั้งสังกะสีและกระเบื้องจะปลิวตามลมมาทำอันตรายได้

2. ปิดประตู หน้าต่างทุกบาน รวมทั้งยึดประตูและหน้าต่างให้มั่นคงแข็งแรง ถ้าประตูหน้าต่างไม่แข็งแรง ให้ใช้ไม้ทาบตีตะปูตรึงปิดประตู หน้าต่างไว้จะปลอดภัยยิ่งขึ้น

3. ปิดกั้นช่องทางลมและช่องทางต่างๆ ที่ลมจะเข้าไป
ทำให้เกิดความเสียหาย

4. เตรียมตะเกียง ไฟฉาย และไม้ขีดไฟไว้ให้พร้อม
ให้อยู่ใกล้มือ เมื่อเกิดไฟฟ้าดับจะได้หยิบใช้ได้อย่างทันท่วงที พร้อมทั้ง
น้ำสะอาดและอุปกรณ์เครื่องหุงต้ม

5.เตรียมอาหารสำรอง อาหารกระป๋อง ไว้บ้างสำหรับ
การยังชีพในระยะเวลา 2-3 วัน

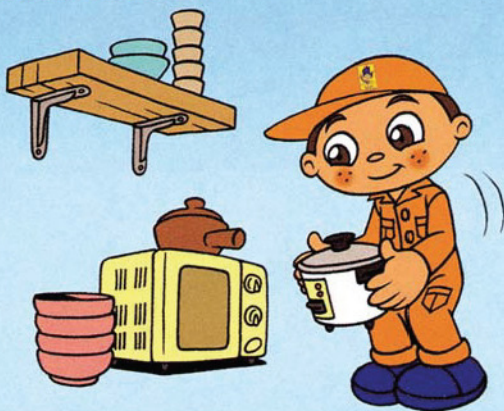
6.ดับเตาไฟให้เรียบร้อย และควรมีอุปกรณ์สำหรับดับเพลิงไว้

7.เตรียมยารักษาโรคและเครื่องเวชภัณฑ์

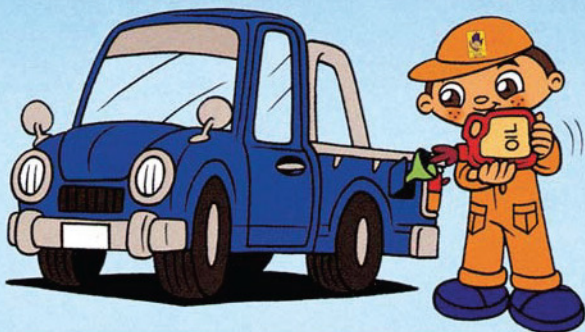
8.สิ่งของควรไว้ในที่ต่ำ เพราะอาจจะตกหล่น แดงหักเสียหายได้

9. บรรดาเรือ แพ ให้ลงสมอยึดตรึง ให้มั่นคงแข็งแรง

10. ถ้ามีรถยนต์ หรือพาหนะ ควรเตรียมไว้ให้พร้อม
ภายหลังพายุสงบอาจต้องนำผู้ป่วยไปส่ง โรงพยาบาล น้ำมันควรจะมี
ให้เต็มถึงอยู่ตลอดเวลา

11. เมื่อลมสงบแล้วต้องรออย่างน้อย 3 ชั่วโมง

ถ้าพ้นระยะนี้แล้วไม่มีลมแรงเกิดขึ้นอีก จึงจะวางใจว่าพายุได้ผ่านพ้นไปแล้ว ทั้งนี้เพราะ เมื่อศูนย์กลางพายุผ่านไปแล้วจะต้องมีลมแรงและฝนตกหนักผ่านมามาก

12. ตั้งสติให้มั่นในการตัดสินใจ ช่วยครอบครัวให้พ้นอันตราย
ในขณะวิกฤต โทรปรึกษานักพยากรณ์อากาศที่

หมายเลขโทรศัพท์ 0-2398-9830, 0-2399-4012-4

หลังเกิดวาทภัย

1. เมื่อมีผู้บาดเจ็บให้รีบช่วยเหลือ และนำส่งโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลที่ใกล้เคียงให้เร็วที่สุด

2. ต้นไม้ใกล้จะล้มให้รีบจัดการโค่นล้มลง มิฉะนั้นอาจหักโค่นล้มทับบ้านเรือนพังเสียหายภายหลัง

3. ถ้ามีเสาไฟฟ้าล้ม สายไฟขาด อย่าเข้าใกล้

หรือตะต้องเป็นอันตรายและทำเครื่องหมายแสดงอันตราย

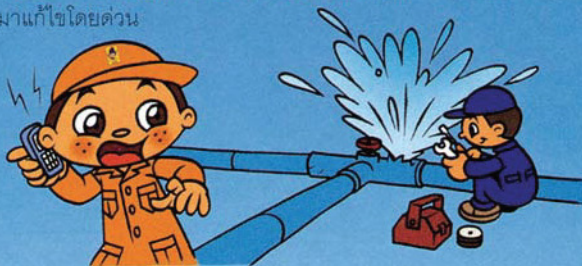

4. แจ้งเจ้าหน้าที่หรือช่างไฟฟ้าให้จัดการโดยด่วน

อย่าแตะโลหะที่เป็นสื่อไฟฟ้า

5. เมื่อปรากฏว่าท่อประปาแตกที่ใด ให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่
มาแก้ไขโดยด่วน

6. อย่าเพิ่งใช้น้ำประปา เพราะน้ำอาจไม่บริสุทธิ์

7. ระวังและควบคุมโรคติดต่อ ที่อาจเกิดการระบาดได้

โคลนถล่ม (Mudslide)

เป็นภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นตามเชิงเขา

โดยอาจจะเป็นการถล่มของโคลน น้ำ สิ่งปฏิกูล เศษขยะ ดินเปียก
ฝุ่นผงถ้ำภูเขาไฟ ต้นไม้ และท่อนซุง

โคลนถล่มอาจเกิดหลังจากฝนตกหนักและเกิดน้ำท่วมฉับพลัน สาเหตุ
หนึ่งที่ทำให้เกิดโคลนถล่มก็คือ การตัดไม้ทำลายป่า ทำให้ไม่มีรากไม้
ที่ยึดดิน ทำให้ดินถล่มได้ง่าย

ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้านเสี่ยงภัยดินถล่ม
มีข้อสังเกตดังต่อไปนี้

- อยู่ติดภูเขาและใกล้ลำห้วย

- มีร่องรอยดินไหลหรือดินเลื่อนบนภูเขา

- มีรอยแยกของพื้นดินบนภูเขา

- อยู่บนเนินหน้าหุบเขาและเคยมีโคลนถล่มมาบ้าง

- ถูกน้ำป่าไหลหลากและท่วมบ่อย

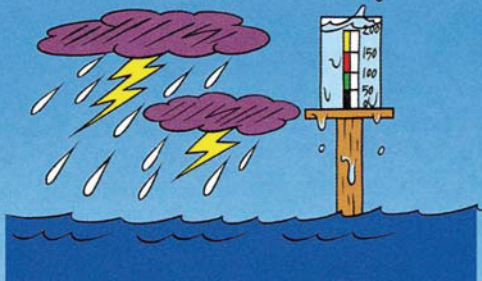

- มีกองหิน เป็นทรายปนโคลน และต้นไม้ในห้วยใกล้หมู่บ้าน
พื้นห้วยจะมีก้อนหินขนาดเล็กใหญ่อยู่ปนกันตลอดท้องน้ำ

ข้อสังเกตหรือสิ่งบอเหตุ

- มีฝนตกหนักถึงหนักมาก
ปริมาณน้ำฝนมากกว่า 100 มิลลิเมตรต่อวัน

- ระดับน้ำในห้วย สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

- สีของน้ำเปลี่ยนเป็นสีของดินบนภูเขา

- มีเสียงดัง อื้ออึง ผิดปกติดังมาจากภูเขาและลำห้วย

- น้ำท่วมหมู่บ้าน และเพิ่มระดับขึ้นอย่างรวดเร็ว

เมื่อประสบเหตุ ติดต่อขอรับความช่วยเหลือ

ในเขตกรุงเทพฯ ติดต่อที่

สำนักบริการประชาชนกลุ่มงานช่วยเหลือผู้ประสบภัย

สำนักช่วยเหลือผู้ประสบภัย

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

3/12 ถนนอุททองนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทร. 0-2637-3518-19

www.disaster.go.th

ในเขตต่างจังหวัด ติดต่อที่

สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

ทุกจังหวัด ทั่วประเทศ

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

กระทรวงมหาดไทย

www.disaster.go.th

กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

โทร. 0-2637-3458-59

สายด่วน นิรภัย 1784

จัดทำภายใต้

แผนงานบริหารจัดการและบรรเทาอุทกภัย (FMMP) คณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง (MRC)

adpc

โดยการสนับสนุนจาก สำนักงานความร่วมมือทางวิชาการของเยอรมัน